

İtibar Savaşı

– Mustafa IŞIK · 17 Haziran 2021

Yeniçeri zabıt/ subaylarına da Ağa denir. Yeniçeri ağası “Akbiyikoğlu Hasan Ağa Olayı” Kayseri tarihinde önemli bir hadisedir. Ağa yönetimden yüz bulup eşkıyalığa soyunmuş; konak basıp kim varsa öldürmüştür. Ağaların ve âlimlerin öldürülüp konakların yakıldığı, kadın, çoluk-çocukların perişan olduğu bu hadisenin sebepleri arasında itibar savaşı da vardır.

Molla Zahid Efendi, 1714 yılında Kayseri müftüsü olan Divrikli Fazıl Osman Efendi'nin torunudur. Lala Paşa Camii'nde hatiplik, Köşk Medresesi'nde müderrislik yapmıştır. Eşkîya Hasan Ağa, 1820 Ramazan'ında Lala Paşa Mahallesi'ndeki konağına saldırır; pek çok kimseyi öldürür.

Kayseri'nin ileri gelenlerinden bazıları arasında Müftü Hacı Halil Efendi ve Feyzi Efendizade Fethullah Efendi, bu eşkıyanın şerrinden korkarak, Gesi'ye çekilirler.

Akçakyalızade Salih Ağa Kayseri'nin asayişiyile görevlidir ve emrinde en az 500 asker mevcuttur.

Fethullah Efendi de kayın biraderi olur. Fethullah Efendi, Kayseri'nin tanınmış ailelerindedir, âlimdir, zamanında fevkalade itibara sahiptir.

O günün siyasi iradesi elinde olan Salih Ağa, bu kişiye sahip çıkmamıştır. Feyzi Efendizade Fethullah Efendi'nin zenginleyip işlerini yürütmesi Hasan Ağa Olayı'nın sebepleri arasında gösterilir.

Müftü Halil Efendi, Feyzi Efendizade Fethullah Efendi'nin zenginleşip işlerini yürütmesine rağmen, Fethullah Efendi tarafını tutmaktadır.

Gesi'ye çekilme hareketi vatandaş tarafından uygun görülmez; kendilerine garanti verilerek Kayseri'ye getirilirler. Hasan Ağa'nın adamları çok geçmeden Fethullah Efendi'nin konağını kuşatırlar. Çatışma sürerken Fethullah Efendi bir nedimeyi, yardım talebiyle, asayişle görevli eniştesi Salih Ağa'ya gönderir ancak o -bırak yardımı- elçi kadını da geri göndermez. Eşkîya konağı basar; yakar, yıkarlar. Konakta Ağa'lardan -şimdi evi Etnografya Müzesi olan- Gübgübzade Hacı Bekir Ağa da vardır. Onu ve pek çok kişi öldürürler. Fethullah Efendi ve Müftü bir yolunu bulur, kaçarlar.

Müftü, şimdiki Seyfullah Türbesi yanındaki Seyfullah Efendi Camii'ne saklanır fakat o civarda bulunan Kürtler, müftüyü cami içinde şehid ederler.

Fethullah Efendi evinden kaçarken kapıda iki eşkıyayı öldürür. Akçakaya'ya, Salih Ağa'nın konağına varır. O ise, “Atın yorulmuş; sana bir at verelim!” diyerek dalga geçer. Çaresiz Fethullah Efendi, daha önce beslediği Hisarcıklı Ali'nin evine gider. Ancak dost bilinen Ali, Efendi'sini eşkıyaya ihbar eder. Eşkîya Hasan Ağa, 1819 Temmuz'unda Fethullah Efendi'yi bulup şehid eder.

Aslında “itibar sahibi olmak” taraflar arasında, bilinçaltında da olsa, bir rekabetin varlığını göstermektedir. Küçük Hafız Efendi (ö:1889)ye İstanbul'daki imtihanda sorulan sorunun cevabı, ilim adamları ile sermaye sahiplerinin konumunu anlatması bakımından, ilginçtir. Sözlü imtihanda, “İhlas”, “Tebbet'in altında mı, üstünde mi? diye sorulur. Aslında “İhlas, Tebbet'ten önce mi sonra mı?” diye sorulması gerekirdi. Soruda vurgulanmak istenen bir husus vardır. Küçük Hafız Efendi Arapça olarak söylediği bir şiirle cevap verir.

Türkçesi şöyledir:

Cahiller soyları ve mallarıyla öne geçip saygı görmekte dirler
Âlimler bilgileri ve terbiyelerine rağmen altta oturmaktadırlar.

Yüce Allah'ın manzumesi olan "Gul Huvallahu Ehad"ın
"Tebbet Yeda Ebi Leheb" Suresi'nin altında olduğu gibi.

Bu Arapça şiirin Osmanlıca söylenişine, son devir Osmanlı âlimlerine yetişen muhterem Mustafa
Çuhadar'ın derlediği şiir demetinde rastlıyoruz:

"Tasaddur etmeyi sanma ki bir âli nesebtendir
Oturmak pây-i mecliste, hayâ ile edeptendir
Tasaddur eyledi Tebbet çıkıp mâfevki İhlas'a
Biri medh-i İlahîdir, biri zemm-i Leheb'tendir."

Tarih'i "tekerrür" yani olayların başka bir zamanda tekrar yaşanması olarak tarif ederler. Zamanımızda da
çekememezlik yaşanmakta, "sen ne isen öyle kal" denmeye getirilmektedir. İlimle saygınlık kazanan biri
siyasi/ idari veya ticari saygınlık istediği zaman -eskisi gibi değilse de- medeni bir şekilde linç edilmeye
kalkılmaktadır. Çünkü onlara göre, gönül zengini olmak birilerinin hakkıysa, mal zengini olmak
kendilerinin hakkı olmaktadır. Bir kişinin ikisini birden elde etmesine bir şekilde izin verilmemektedir. Bu
gizli savaşta başarı sağlanınca, kazanan taraf sevinçten dört köşe olmaktadır.
Böyle zamanlarda "öldükten sonra dirilmeye iman" daha bir önem kazanmaktadır.